

Lewowicki, Tadeusz

Wstęp

Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego 2, 3-5

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSTĘP

Spółeczeństwo naszego kraju podejmuje w bieżącym dziesięcioleciu poważne — w znacznej mierze dramatyczne — próby określenia kierunków i metod rozwoju wszystkich dziedzin życia społecznego i gospodarczego. Dokonują się istotne zmiany w społecznym i indywidualnym postrzeganiu świata wartości, przekształceniom ulegają różne zasady organizacyjne życia społecznego, pojawiają się nowe zjawiska i procesy, które zapewne staną się czynnikami silnie wyznaczającymi dalsze losy dużych grup społecznych i jednostek. Wyrażna demokratyzacja życia społecznego, poczynania zmierzające do odważnych przemian struktury życia politycznego, rozszerzenia możliwości udziału obywateli w podejmowaniu decyzji o podstawowym znaczeniu dla kraju, regionu czy środowiska lokalnego, pobudzanie aktywności ludzi, wyzwalanie dążeń związanych z poprawą jakości życia, uznanie prawa wszystkich ludzi do zaistnienia jako podmiot życia społecznego, politycznego, gospodarczego i wszystkich innych dziedzin aktywności człowieka — to niektóre tylko, ale godne szczególnej uwagi, charakterystyczne procesy zachodzące we współczesnej nam rzeczywistości.

Ale na rzeczywistość tę składają się także liczne trudności dnia dzisiejszego i dylematy dotyczące dróg dalszych przemian. Zarówno całe społeczeństwo, jak różne grupy składające się na społeczeństwo, podejmują trud postawienia rzetelnej diagnozy stanu obecnego i określenia wizji oraz programów rozwoju społeczno-gospodarczego. Wspomniane wyżej procesy zachęcają do formułowania własnych diagnoz i propozycji zmian. Diagnozy takie i propozycje powstają w wielu środowiskach — także w poszczególnych środowiskach regionalnych. Diagnozy takie i wizje, projekty programów działania, powstają również w województwie ostrołęckim.

Niniejszy tom „Zeszytów Naukowych” zawiera właśnie próby — po pierwsze — nakreślenia obrazu wybranych obszarów życia oraz — po drugie — wskazania poczynań mogące służyć korzystnym zmianom w zakresie tych obszarów. Na tom ten składają się opracowania o pozornie odległej tematyce. Dominują w nim teksty traktujące o całej gospodarce oraz o rolnictwie i gospodarce żywnościowej w województwie ostrołęckim oraz o niektórych kwestiach edukacyjnych nurtujących znaczną część mieszkańców tego województwa.

Tematyka ta obejmuje wszakże kilka podstawowych obszarów funkcjonowania społecznego i uwarunkowań tego funkcjonowania. Wystarczy przywołać w tym miejscu prace poświęcone diagnozom stanu obecnego i prognozom rozwoju Polski — prace przygotowane m.in. przez Polską Akademię Nauk oraz przez organa administracji państwowej właśnie tematyki i jej komplementarność. Oto np. w ogólnopolskich diagnozach i prognozach szczególnie eksponuje się kilka

niejako wiodących dziedzin — są to: przemysł, rolnictwo i gospodarka żywnościowa, ochrona zdrowia, ochrona środowiska, edukacja. Stosownie do tych dziedzin — decydujących o poziomie życia — formułuje się programy o zasięgu ogólnokrajowym. Dotyczy to przede wszystkim przemysłu (restrukturyzacji przemysłu), spraw wyżywienia, zdrowia i — dotąd nie wymienionego jeszcze — budownictwa (budownictwa mieszkaniowego).

Trwają prace nad określeniem programu rozwoju edukacji. Prace te prowadzi m.in. Komitet Ekspertów do spraw Edukacji Narodowej. Specjalne poczynania podejmowane są na rzecz edukacji kulturalnej i rozwoju kultury.

Na tym tle — zachowując należne proporcje — widzieć należy poczynania środowisk regionalnych, które tworzą własne diagnozy i prognozy oraz programy rozwoju. Prace zamieszczone w tym tomie „Zeszytów Naukowych” przedstawiają obraz kilku — jak już to wcześniej podkreśliłem — ważnych obszarów życia gospodarczego i społecznego.

Ogólny obraz funkcji gospodarczych województwa ostrołęckiego nakreślony został w rozprawie dra Henryka Jezierskiego. Rozprawa ta zawiera wielostronną charakterystykę „kondycji” gospodarczej województwa i stanowi dobre wprowadzenie do lektury kolejnych opracowań.

Następne trzy rozprawy kreslą szkic stanu i uwarunkowań rozwoju rolnictwa i gospodarki żywnościowej województwa ostrołęckiego. Dr Eugeniusz Niedzielski omawia przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne problemy rozwoju rolnictwa, przedstawia m.in. naturalne warunki produkcji rolniczej, zatrudnienie w rolnictwie, wyposażenie techniczne rolnictwa, wyniki produkcyjne. Dr Stanisław Szlązak charakteryzuje infrastrukturę techniczną i jej zróżnicowanie, wpływ infrastruktury na produkcję rolną. Dr Józef Zakrzewski koncentruje uwagę na kwestiach produkcji zwierzęcej, a głównie na związkach między udziałem związków mineralnych w żywieniu zwierząt a produkcją zwierząt.

Zamyka tę część tomu opracowanie kilku autorów (pod red. Zdzisława Ciećki) poświęcone działaniu popiołu z węgla kamiennego na glebę i rośliny. Opracowanie to podejmuje problemy zagrożeń i ochrony środowiska naturalnego, przedstawia konsekwencje — korzystne i niekorzystne — oddziaływania popiołu z węgla kamiennego na glebę i rośliny.

Wszystkie rozprawy zawierają znaczą liczbę informacji — wyników badań naukowych, danych statystycznych.

Na drugą część tomu składają się rozprawy poświęcone zagadnieniom edukacyjnym. Są to zagadnienia ściśle związane z tymi sprawami, o których mówią opracowania z części pierwszej. Czytelnicy „Zeszytów” znajdą w części pierwszej wiele informacji o stanie kadr w gospodarce ostrołęckiej. Informacje te i towarzyszące im komentarze świadczą o znacznym zapotrzebowaniu na kadry o wysokich kwalifikacjach. Zapotrzebowaniu temu sprostać powinna edukacja — w tym szkolnictwo województwa ostrołęckiego.

W drugiej części przedstawiony jest m.in. stan kadry nauczycielskiej i obraz oczekiwań nauczycieli i uczniów wobec szkoły. Autorem rozprawy podejmującej te kwestie jest mgr Andrzej Gumkowski. Mgr Jan Pietrzak zawiązuje do toczącej się obecnie dyskusji o uspołecznieniu szkoły, formułuje własne poglądy w tym względzie i odwołuje się do doświadczeń współdziałania szkoły ze środowiskiem lokalnym.

O kierunkach i zakresie przemian społecznych i gospodarczych w znacznej mierze zdecydują dążenia i postawy młodzieży. Mgr Teresa Kołakowska-Bajtlik

przedstawia wyniki badań aspiracji uczniów — ilustruje przy tym środowisko zróżnicowanie tych aspiracji. Opracowanie to stanowić może swoistą kontynuację wcześniejszych badań aspiracji młodzieży ostrołęckiej — wyniki tych badań znajdują się w monografii pt. „Aspiracje młodzieży uczącej się województwa ostrołęckiego” (Warszawa 1989, Wiedza Powszechna).

Dr Stanisław Pajka — opierając się na wynikach badań empirycznych — kreśli stan wiedzy młodzieży o dziejach wsi i chłopów. Nawiązuje do problemów edukacji historycznej i kształtowania świadomości młodzieży.

W tej części tomu Czytelnicy znajdą sporo wyników badań, a także opinie i propozycje edukacji.

Trzecia część obejmuje recenzję książki, przegląd wybranych wydarzeń i sylwetki ludzi związanych z województwem ostrołęckim. Mgr Jerzy Kijowski przedstawia treść kilku publikacji z historii ziem woj. ostrołęckiego, zamieszcza też bibliografię innych prac z lat 1987–1988.

Dr Henryk Maćkowiak omawia dokonania Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego w okresie dwóch lat istnienia tego towarzystwa.

Informacje o ludziach związanych z województwem ostrołęckim otwiera opracowanie dra S. Pajki o doktorach nauk — mieszkańcach tego województwa. Ten sam autor przygotował wspomnienia o Juliuszu Fossie, Dionizym Maliszewskim i Włodzimierzem Rykowskim. Mgr J. Kijowski przygotował krótką biografię Kazimierza Piotrowskiego, a mgr E. Zielińska — biografię Stanisława Sienickiego.

Wierzę, że niniejszy tom „Zeszytów Naukowych” znajdzie wielu czytelników. Zawiera on bogatą dokumentację kwestii gospodarczych, ekologicznych i edukacyjnych. Jest zapisem faktów z przeszłości i współczesności ziem dzisiejszego województwa ostrołęckiego, źródłem informacji o wybitnych ludziach związanych z Ostrołęką i regionem. Dlatego z przyjemnością rekomenduję go Mieszkańcom woj. ostrołęckiego i Wszystkim Osobom zainteresowanym tym województwem i jego sprawami.

TADEUSZ LEWOWICKI